

*Тема прва:***О СОЦИЈАЛНОЈ БЕДИ И
БЕСТИДНОСТИ ИЗАБРАНИКА**

Једна самохрана старија госпођа из београдског насеља Церак, на четири дана пре исплате наредне пензије, пронашла је у свом стану укупно 15 динара, колико је било довољно да у оближњој продавници купи једну половину хлеба. За остало није имала, јер је од мале пензије уредно измиривала комуналне обавезе и порез на једноособан стан, а морала се и прехранивати. Наша рођака која је госпођу сусрела на путу са "пазаром" у руци, испричала нам је да је ова одбила да од ње прими пар стотина динара, можда зато што је знала да и њена сусетка није била у много бољем имовном стању од ње. Уме сиротиња да трпи и да чува понос, чак и у највећој беди, види се!

Баш некако у то време министар Лаловић је преко телевизије објашњавао да има пуно разумевања за проблеме пензионера, али да је даље смањивање пензија неизбежно због обавеза наше земље према захтевима међународних финансијских институција. А у Скупштини се одвијала завршна битка око "кључног питања од друштвеног интереса": за колико ће се увећати посланичке плате и остала примања, која су и до тада била неколико пута већа од просечних плата. Уз невиђену једногласност (до једноумља), самосковани предлог за повећање је прихваћен, јер се и министар Динкић, који се првобитно успротивио због могућег "пробијања буџета" накнадно примирио и сагласио. А у првим редовима бораца за повећање посланичке плате нашли су се и посланици из редова такозваних "социјалних странака", радикали, социјалисти, социјалдемократи, као и остали. Један од аргумената у прилог повећању био је и да посланика има само око две и по стотине и да њихова примања не могу нарушити буџетску равнотежу. Тако су се плате посланика, са припадајућим додацима приближиле "граници снова" односно међународним стандардима од око 2.000 евра месечно, што са позамашним примањима чланова разних републичких савета, не достиже ни "тричавих" 5-6 милиона евра годишње.

После успешног самонамицања плата и примања ("и Бог драги у свом раду, прво себи створи браду"), посланици су здушно и великодушно одустали од ранијих захтева за посебне пензије. Никакво чудо, јер просте рачунице говоре да би током четворогодишњег мандата од увећаних плата посланици могли приштедети и донеких 70.000 евра, што би им на вјеки осигурало каматну пензију (пored оне из радног стажа) од око 350 евра месечно. Уместо пензијских привилегија, посланици су приступили одлуци о укидању кворума за скупштинске расправе, што такође није никакво чудо, јер велике плате без довољно слободног времена у коме ће се она натенане распоредити и уложити, и нису прави добитак. Осим тога, тврде скупштинске клупе нису баш удобне за поподневни дремеж после ручка у скупштинском ресторану, а читати новине за време дебата није много пристојно, већ и због укључених камера. И тако су посланици успели да повећаним платама избегну претећим искушењима текуће препродаје мандата, који су се стицајем прилика догодили само изузетно, најчешће у покушају. Зашто да подлежемо притисцима којекаквих тајкуна, кад већ можемо и сами себи бити тајкуни!

Дабоме, посланичка брига о самима себи, наишла је на широк одјек у занемелој јавности, а посебно у ширим функционерским редовима. Тако је, на пример, "прерасподела средстава у корист локалних заједница", по писању штампе, завршила знатним увећањем службеничких и функционерских плата. Грађани су заузврат добили повећање судских и административних такси, због којих многи не могу да остваре ни основна права јер, на пример, вађење личне карте стаје око 50 евра. Ништа страшно опет, јер у општинској и градској администрацији у Србији ради тек нешто око 22.000 запослених. Додуше, предвиђа се смањење тог броја, али чему, ако остали себи одмах повећавају плате?! Намера ММФ и Светске банке, наравно, није била да смањење јавне потрошње превали на грађане и пензионере, али власт жури да себе, а не земљу и народ приближи европским стандардима. Међународни "чимбеници" вероватно нису нашим властима били препрека да изаберу бољи модел приватизације од јевтине тендерске распродаје друштвених добара (напр. ваучерска расподела у Чешкој са успоном средње класе и привреде). Можда би у том случају уместо монетарног преливања из шупљег у празно (осим неких пуних џепова), имали живљу привреду и веће плате свих, а не само посланика. Али, то се није догодило и Србија се изнова поделила на беду већине и бестидност мањине повлашћених.

Затеченом народу после свега што га сналази преостају многе неизвесности и дилеме, али што се тиче следећих избо-

ра, демократија без народа (а све више и против њега), наставиће да напредује сразмерно привилегијама изабраника. Већ на прошлим изборима изборна партиципација грађана пала је испод половине бирачког тела, а на следећем кораку то може бити и половина од половине! Кад могу скупштине без кворума, могу и избори без бирача. Једино што ће се повећавати и умножавати то су нове странке, фракције и "политичари без граница", који ће нас ваљда у овом "демократском" стању увести и у европске и светске интеграције.

Тема друџа:

МАГЛЕ

Системско утемељење и доследно остваривање одговорности политичара и других носилаца јавних функција, поготово виших, већ одавно је Ахилова пета политичког система у Србији. У дубокој сенци страначких утицаја и нагодби, овај вид одговорности који сачињава кичму демократске правне државе у нашим условима се јавља тек изузетно, најчешће у случају већих унутарпартијских или међустраначких обрачуна и политичких пролома, па и тада без правог расплета. У сивој зони "високе неодговорности" (Милс) нормални заштитни механизми правног поретка још увек не делују, што сведочи о снажним заостацима персонализације и приватизације власти, као главних препрека на путу демократске консолидације и стабилизације друштва. Оптужбе и жалбе које промашени политичари, лишени некадашње "страначке заштите", неуморно одапињу на рачун "јаловог легализма", апели на повратак "изворним идејама демократске револуције" нису ништа друго до покушаји очувања регресивне идеолошке и партијске државе, уместо ефикасне и модерне владавине закона као незаменљивог темеља демократског преображаја и напретка друштва.

С друге стране посматрано, практично изузимање припадника виших редова политичке хијерархије из општеважећих норми о политичкој и правној одговорности је веома опасна појава која изазива кризу државног ауторитета и ширење безакоња и на другим нивоима друштвене организације. Фараонска недодирљивост виших функционера је уочљив сигнал и неодољиво искушење за слично понашање оних на мањим положајима, као и свих других од којих зависи остваривање права и интереса грађана. Ако се хонорати и богатства могу за кратко време стећи уносним "политичким бизнисом" без ика-

квог ризика и одговорности, онда није чудо што су чари политичарења толико замамљиве, да стижу и до самог врха лествице друштвених вредности. И што се зато број партија, фракција и "невладиних и непрофитних" организација из дана у дан повећава, док привреда и животни стандард грађана стагнирају или опадају.

У недавној прошлости било је много примера политичке неодговорности, па и видних злоупотреба виших функционера и политичара који су до данас остали нерасветљени и без икаквих последица. Дует повереника у владином бироу умешан у сумњиве послове око приватизације, уклоњен је са те функције са пуним пленом у рукама и данас благује у статусу пословних људи и власника уносних фирми. Министарки, којој су јавно приписане злоупотребе положаја око фамилијарних кредита и добијања стана, осим наговештаја о покретању одговорности, ни до данас длака и главе није фалила. Афере око гласања туђим посланичким картицама у Скупштини и продаје мандата тајкунским купцима "посланичких душа" нису ни дошле у "призрење" актуелним властима. Крупни и по државу изузетно штетни промашаји и безакоња у време ванредног стања и акције *Сабља* која је довела до хапшења десетине хиљада људи, нису ни издалека испитани и разрешени са становишта законске одговорности оних који су то покренули и спровели. А у тим догађајима било је и пар смртних случајева. Данас неки од неосновано и незаконито хапшених траже и имају изгледа да добију повелике надокнаде за нанете штете и то из државне касе. Свакако, било би нормално и законито да штету плате они који су акцију покренули и водили, а не држава, односно грађани. Остају нерасветљени и многи други случајеви корупције и плачке у јавним предузећима и у процесима приватизације, од којих неки од највећих захтевају државне комисије и ревизије, јер су крупне штете и негативне последице по опште интересе више него очигледни.

Због чега држава и њене надлежне институције нису реаговали и данас ћуте око ових догађаја праћених незаконитостима и злоупотребама, остаје и даље нејасно. Да ли је ту реч о "узајамном пакту о ненападању" међу повлашћеним, страху од отварања "Пандорине кутије", немоћи и несигурности институција или нечем другом, остаје да се види У међувремену, Србија ће и даље бити под бременом неиспитаних јавних кривица које се шире и умножавају. А у тим условима ће се у њој и даље дизати магле усред лета, а перспективе и визије остати мутни и непрозирни.